

Militaire Spectator.

Vrijdag, den 16den Maart.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2,25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & Comp. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*

DE TIENDAAGSCHE VELDTOGT UIT EEN KRIJGS- KUNDIG OOGPUNT BESCHOUWD.

IV.

(*Vervolg van N°. 4.*)

Met onze vorige beschouwing der, in de laatste maanden van het jaar 1830 en in het begin des jaars 1831, door Holland bij een gebragte en geregelde strijdkrachten, zien wij ons tot het merkwaardig tijdperk gebragt, hetwelk wij tot het onderwerp van ons verloop kozen. Wij hebben vroeger getracht de gesteldheid van het leger, de oorzaken van deszelfs zamenstelling, de voor- en tegenspoeden, waarmede het te worstelen heeft gehad, te schetsen; ten einde de beginselen van den zoo gelukkig geslaagden tiendaagschen veldtocht, uit gebeurde zaken af te leiden. Dat bestek was groot; wij hebben ons echter daarbij, in de keus der voor te dragen zaken, zeer moeten beperken. Al het verhandelde was evenwel noodzakelijk, om onze volgende redeneringen meerder klem bij te zetten en toe te lichten. Het was niet de fysieke meerderheid, die de zegepraal behaalde; het was krijgskundige leiding, geholpen door een op regt en geregtigheid steunend en opgewonden moreel; het waren orde en krijgstucht, die ons tot zulk eene goede uitkomst geleid hebben! Ook dit erkende de Prins Veldmaarschalk openlijk voor de natie en het leger, in eene dag-order van den 31sten Augustus, met de navolgende woorden: » *Maar dat het geheel leger op eenen wenk marschvaardig was, en krijgstucht en wapenhandel kende, dat heeft het te danken aan de onvermoeide zorgen van mijnen geliefden Broeder den Admiraal en Kolonel Generaal,*” enz. Het was hier dat de veldheer sprak, en broederlijke liefde niets op rekening nam; het was eene waarheid, welke wij hierboven reeds hebben betoogd!

Voor dat wij echter het hoofdonderwerp van ons verloop verder ontwikkelen, blijven ons nog twee merkwaardige gebeurtenissen te schetsen over: de inspectie

van den Koning en het aanvaarden van het Opperbevel over het leger te velde, door Z. K. H. den Prins van Oranje.

Het antwoord des Konings, op de door de Londensche conferentie hem aangeboden 18 artikelen, en de daarop door Z. M. gehoudene groote Leger-schouwing, deden bij vele militairen het denkbeeld geboren worden, van spoedig de vijandelikheden te zien beginnen. Enkele gezegden van Z. M. zetteden dit vermoeden eenigen grond bij.

In het laatst der maand Julij, kwam Z. M. de Koning, vergezeld van Z. K. H. den Prins van Oranje, met Hoogst-deszelfs drie Zonen bij het leger aan, en hield over de 1ste en 2de divisie Infanterie, de brigade zware Kavallerie, het regiment Lanciers en de divisien reserve Artillerie, vóór het kamp van Rijen, eene groote revue. Het was een eerbiedwekkend schouwspel, al de mannelijke telgen van het Doorluchtig Huis van *Oranje-Nassau*, waarin de schoonste herinneringen onzer roemrijkste tijdgewrichten zich vereenigen, te midden van zoo vele duizende Nederlanders, op Hunne roepstem te wapen gesneld, bij een te zien. Met eene onbeschrijfelijke geestdrift werden zij door de te Rijen vereenigde troepen ontvangen, en naauwelijks was Z. M. den regter vleugel genaderd, of de reeds zoo lang gesmoorde kreet: » *VOORWAARTS!*” ging uit alle gelederen op. Ook het gejuich van *Leve de Koning! Leve de Prinsen!* door vrijwillige ingeving voortgebragt, deed zich bij herhaling hooren.

Het fraaije uiterlijk en de krijgshaftige houding der troepen werden algemeen bewonderd, en door Z. M. op hoogen prijs gesteld, die zulks ook in de vleijendste bewoordingen te kennen gaf. De volgende dagen zag Z. M. de derde divisie Infanterie, de brigade ligte Kavallerie in de omstreken van Eindhoven, en de reserve Infanterie, welke middelerwijl, van tusschen Nijmegen en Grave, St. Oedenrode en omstreken genaderd, aldaar kantonnementen betrokken had. Bij dag-order van den 26sten Julij gaf Z. K. H. de Admiraal en Kolonel-Generaal de uiterste tevredenheid van Z. M., over hetgeen hij van het leger

gezien had, te kennen, en kort daarop werd deze tevredenheid, door de uitreiking van eenige militaire beloningen, meer blijkbaar.

Intusschen naderde de dag, waarop het leger te velde aan de eervolle bestemming zoude gaan beantwoorden, van de regten des Konings en die van Oud-Nederland, door kracht van wapenen te doen gelden. Juichend werd deze tijding ontvangen, en niet minder die, dat de Prins van Oranje als Opperbevelhebber, met medehulp van Hoogst-deszelfs Broeder, den Prins Frederik, hetzelfde tot deze bestemming geleiden zou.

In den morgen van den 1sten Augustus, kwam Z. K. H. de Prins van Oranje bij het leger aan, aanvaardde het opperbevel, maakte zulks bij dag-order van dien datum aan het leger bekend, en begaf zich daarop in den namiddag naar het legerkamp bij Rijen, hetwelk door de 2de divisie Infanterie betrokken was, om in persoon aan dezelve het Voorwaarts! aan te kondigen. Waar woorden te vinden, waar uitdrukkingen te zoeken, om den indruk te beschrijven, die dit enkel woord bij deze troepen te weeg bracht! Door officieren, schutters en soldaten omringd, welke in de grootste geestdrift het Voorwaarts! duizende malen herhaalden, en met den kreet van *Leve de Prins van Oranje!* vermengden, werd hij bijna verdrukt en op handen gedragen; niet dan met veel moeite kon hij zich onttrekken aan deze uitstekende bewijzen van liefde, trouw, gehechtheid en vertrouwen, om in Breda de officieren van zijn hoofdkwartier en die van de bezetting der vesting te gaan ontvangen.

De Prins was in de residentie gebleven, de Veldheer alléén in het leger! Alles wat Hem in dezen kan kenschetsen verdient onze aandacht en tevens onze vermelding. Het zijn bijdragen tot de geschiedenis eens grooten mans, die geroepen schijnt te zijn, eene voorname rol onder de vorsten van Europa te zullen vervullen.

Nog hoog opgewonden door het onthaal van de troepen in het kamp bij Rijen, stapte de Prins te midden van de te Breda verzamelde officieren, van het paard. In eene der kamers van deszelfs verblijf, welke echter veel te klein was om al de officieren te bevatten, sprak Z. K. H. eenige Generaals en verdere hoofdofficieren aan, en op het gezegde van een dezer heeren: dat men met aandoening de order van den dag ontvangen had, zeide Hij: » Het zijn de gevoelens van mijn hart; ik hoop daarvan op het slagveld, dat ons misschien weldra aanschouwt, de bewijzen te leveren! Een gewichtig tijdgewricht staat ons te wachten, mijne heeren; doch met de Goddelijke hulp, en met Hollandsche moed, dapperheid en Hollandsche volharding, ver- trouw ik, dat hetzelfde met geluk en voorspoed zal

» bekroond worden! Voor het overige, mijne heeren, ver-
» trouw ik op uwen bijstand; velen van Ulieden hebben
» met denzelfen mijne pogingen bij Waterloo reeds ge-
» schraagd; dat ik daarop ook nu kan rekenen, daar
» houde ik mij van overtuigd!»

Alle hoofdsche vormen waren in deze zoo merkwaardige oogenblikken vergeten; deze vorstelijke woorden, in eenvoudigheid zoo rijk, bevochtigden menig oog; de Prins zelf was aangedaan; men zag duidelijk de gewaarwordingen, die in zijn binnenste woelden, op het anders kalm en indrukwekkend gelaat, geteekend. Dat Hij het volle gewigt zijner zending gevoelde, bleek nog meer uit de woorden: » Wij zijn hier niet aan het hof, mijne
» heeren, maar in een militair hoofdkwartier; alle hoof-
» sche ceremoniën blijven dus achterwege; de kamer
» is te klein om alle mijne officieren te bevatten; ik zal
» de overige heeren buiten op straat mijne groete bren-
» gen.»

De Prins onderdrukte door deze wending, de bij Hem meer en meer opkomende aandoeningen, vergat den Vorst, om zich als soldaat te doen kennen! Den dag vóór den aanvang van den tiendaagschen veldtogt, was *Willem van Oranje de Maurits van Nassau* vóór den slag bij Nieuwpoort. Bij beiden was overwinnen of vergaan de leus, die hen naar het veld van eer deed snellen.

(Het vervolg hierna.)

BEMAGTIGING VAN WARSCHAU,

DOOR DE RUSSEN.

AANVALLEN VAN DEN 6den en 7den September 1831.

(Vervolg en slot van n°. 4.)

De Poolsche legermagt, binnen Warschau vereenigd, beliep volgens de laatste rapporten der Russen 55,000 man (1), 152 stukken bewapenden de wallen en vielen in handen der overwinnaars (2). Het veldgeschut was de

(1) Het getal troepen, den 5den October op Pruisisch grondgebied overgegaan, bedroeg	20,000 man
Krijgsgevangenen, in handen der Russen gevallen	4,000 »
Verlies (zoo klein mogelijk begroot).	4,000 »
Deserteurs of achterblijvers.	2,000 »
Verlies op marsch van Warschau naar Straatsburg.	5,000 »

Totaal 35,000 man

(1) De Generaal Bem geeft op, dat, na het vertrek der korp-

terugtrekkende troepen gevolgd. Het is moeilijk het verlies dezer laatsten juist te bepalen. Men vond op het slagveld 5,000 onderscheidene vuurwapenen. De Russen werden daarenboven nog meester van 5,000 geweren in goeden staat; 8,000 blanke wapenen; 5,000 gereede ladingen; na genoeg 2 millioen patronen en een menigte krijgsvoorraad, gereedschappen, pontons- en artillerie-munitie. Eene gieterij, een kruidmolen, alsook salpeter- en wapenfabrieken waren mede binnen Warschau. De Russen maakten ongeveer 4,000 gevangenen; eene menigte soldaten bleef bij de ontruiming vrijwillig achter en 11,000 zieken vulden de hospitalen. De Polen voerden 3,000 Russische krijgsgevangenen mede; doch zonden deze later terug.

Het verlies der Russen was aanzienlijk. Volgens de rapporten ontbraken er 10,000 man op het appel, hetwelk dadelijk na den slag gehouden werd. Vele kwamen echter later op; anderen waren slechts licht gekwetst. Het aantal geneeuvelde of gekwetste officieren bedroeg 500. Onder de dooden telde men 10 regiments-kommandanten en den geheelen staf van het grenadier-regiment van Samogitie. De Artillerie verloor aan dooden of gekwetsten 39 officieren, 400 onder-officieren en manschappen; alsmede 700 paarden. 15 kanons waren gedemonteerd geworden, en 8 kaissons met buskruid sprongen. De Luitenant-Generaal *Baron Geismar*, die den 6den eene der kolonnen van het korps van *Creutz* aanvoerde, bevond zich mede onder de gekwetsten.

De heethoofden, onder de opstandelingen, hadden gehoopt het Russisch leger, na het nemen der buitenwerken, in een moorddadig gevecht in de straten te wikkelen. Tot dat einde hadden zij overal versperringen gemaakt, en de muren van onderscheiden gebouwen gereeneleerd. De Russen gevoelden daartoe echter niet de minste roeping; indien de stad zich niet onderworpen had, zouden zij zich bepaald hebben haar enkel door geschutvuur te toisteren.

De Keizerlijke Garde bezette den 8sten 's morgens de stad. Eene deputatie begaf zich naar de Jeruzalems-barriere, ter aanbieding van het brood en zout aan den aarts-hertog *Michael*. Eene brigade nam bezit van het bruggenhoofd van Praga. De Graaf *Witt* werd tot gouverneur en de Generaal *von Korff* tot kommandant van Warschau benoemd.

sen van de Generaals *Lubienski* en *Romario* in Warschau achter bleven:

3 divisiën Infanterie.	29,542 man.
1 » Kavallerie.	2,385 »

In het geheel 31,927 man.

benevens 92 stukken bespannen veld-geschut.

STERKTE EN ZAMENSTELLING VAN HET RUSSISCH LEGER,
OP DEN 5^{den} SEPTEMBER 1831.

Detachement van den Luitenant-Generaal Prins CHILKOFF.

2e. Brigade van de 1e. divisie Uhlanen.

De regimenten Huzaren van Sum
en van Lubno.

Het regiment Dragonders van den her-
tog *Alexander* van Wurtemberg.

Twee regimenten Kozakken.

26 eskad. 10 kanonn.

Korps van den Generaal Graaf PAHLEN.

1 Bataillon Sapeurs.

2 idem van de 1e. divisie In-
fanterie.

5 idem » » 2e. idem.

4 idem » » 3e. idem.

10 idem » » 3e. divisie Gre-
nadiers.

Het regiment Huzaren van Oviopol.

22 bat. 4 esk. 70 kan.

Korps van den Generaal Prins SCHACHOFFSKOI.

De 1e. en 2e. divisiën Grenadiers

met een detachement Sapeurs.

22 ½ bat. » 40 kan.

Korps van den Generaal Baron CREUTZ.

1 bataillon Sapeurs.

8 idem van de 5e. Divisie.

4 idem » » 6e. »

4 idem » » 10e. »

4 idem » » 11e. »

De 3e. brigade van de 2e. divisie

Huzaren.

21 bat. 12 esk. 68 kan.

Infanterie van de Keizerlijke Garde.

42 bat. » 56 kan.

*Reserve-Kavallerie, onder de bevelen van den
Generaal Graaf WITT.*

16 Eskadrons Kurassiers van de
Garde.

24 » van de 3e. divisie Ku-
rassiers.

18 » van de 3e. Divisie
Uhlanen.

58 esk. 56 kan.

Reserve Artillerie.

Behalve 8 mortieren.

70 kan.

Detachement van den Generaal MURAWIEW.

2 Bataillons van het Garde-regiment
van Samogitie.

2 idem van id. van Lutzki.

- 2 bataillons van het regiment Karabiniers van Nieszwicz.
 1 Bataillon van het regiment van Praga.

7 bat. » 16 kan.

Detachement van den Luitenant-Generaal von Nostitz.
 De divisie ligte Kavallerie van de Garde » 16 esk. »

Detachement van den Generaal STRANDMANN.
 De 3e. brigade van de 2e. divisie.
 Het regiment Huzaren van Grodno.
 Drie regimenten Kozakken.

4 bat. 4 esk.

Geheele sterkte. . . . 118 $\frac{1}{2}$ bat. 120 esk. 383 kan.
 en 5 regimenten Kozakken.

Tot dus verre het berigt betreffende de vermeerstering van Warschau. Dit berigt stemt zeer wel overeen met de bijzonderheden, deswegens door de verdedigers zelve van Warschau bekend gemaakt. De Polen schrijven intusschen een groot deel van den ongelukkigen uitslag der verdediging hunner hoofdstad toe aan den man, die destijds als voorzitter van de regering hun hoofd was, den Generaal *Krukowiezki*. Deze man, te midden van hevige volksbewegingen, met die hooge waardigheid bekleed, schijnt de vereischten gemist te hebben, welke, vooral in zulke moeilijke omstandigheden, vóór alles onontbeerlijk zijn. *Krukowiezki* had, ten gevolge van plaats gehad hebbende oneenigheden, den Generaal *Dembinski* het opperbevel over het leger ontnomen. Het scheen, dat eerstgenoemde dit kommando voor zich zelve behouden wilde; doch, daar in den rijksdag besloten was, dat de Voorzitter der Regering niet tevens Generalissimus zijn zoude, benoemde hij den Generaal-Luitenant *Malachowski*, een man, die algemeen geacht en bemind was, tot tijdelijk plaatsvervanger eens Generalissimus. *Krukowiezki* echter maakte al de beschikkingen ten aanzien der militaire bewegingen; de Generaal *Malachowski* had deze slechts te onderteekenen. Het gebeurde intusschen dikwijls, dat de Regerings-President de reeds gegevene bevelen van *Malachowski* veranderde, en derzelve uitvoering verhinderde, hetgeen dezen tot den stelregel bragt: geene verordeningen meer van zich te doen uitgaan. De Polen verkeerden daardoor in eenen toestand, alsof er volstrekt niemand aan hun hoofd stond. De Generaal *Bem* komt, in zijn verhaal, ook gedurig op deze, den Polen noodlottige, bijzonderheid terug; en verhaalt onder anderen dat, toen het ter verdediging der redoute links van Wola n°. 54, van zoo veel belang was, om op dat punt talrijke kolonnen te vereenigen, er niemand was, die eenig be-

vel uitdeelde. Wat meer is, de Generaal-Regerings-Voorzitter verscheen destijds op de linie; maar verwijderde zich spoedig weder, zonder de minste beschikkingen gemaakt te hebben. De Generaal *Malachowski*, wetende dat de President tegenwoordig was, ontrok zich even zoo aan elk bestuur.

Ook uit dat oogpunt beschouwd is het hier geschetste wapenfeit leerzaam en belangrijk, als bevattende mede die gewichtige les, dat in den krijg, even als in schier alle groote ondernemingen, slechts één beveler, slechts één hoofd zijn moet.

VERKLARING VAN HET PLAN.

EERSTE DAG.

- A.* het detachement van den Luitenant-Generaal *Chilkoff* op den linker vleugel.
B. korps van den Generaal *Pahlen* te Jelonek.
C. idem van den Prins *Schachoffskoi*, dwars over den straatweg.
D. idem van den Generaal *Creutz*, tusschen Solibsy en Rakow.
E. de infanterie der garde, tusschen Opaczew en Skorosze.
F. de reserve-kavallerie van den Graaf *Witt*, achter Wlochy.
G. park te Wlochy.
H. Detachement van den Generaal *Murawiew*, tusschen Oakow en Okencie.
I. De ligte kavallerie der garde, onder de bevelen van den Generaal *Nostitz* te Zbarz.
K. detachement van den Generaal *Strandmann* te Sluzew.
LL. Stelling der artillerie van den Graaf *Pahlen* en den Generaal *Creutz*.
M. Aanval der flèche n°. 57 door den Generaal *von Luders*.
N. Kolonne van aanval van den Generaal *Martinoff*.
O. idem van den Generaal *Nabokoff*.
P. de regimenten van Reval, van Alt- en Neu-Ingermanland, in reserve.
Q. de Generaal *Creutz* vermeerstert de redoute n°. 54.
R. tweede stelling der artillerie van *Pahlen* tegen Wola.
S. de marine bataillons, behoorende bij de kolonne van den Generaal *von Luders*. *T.* de regimenten van Alt- en Neu-Ingermanland. *U.* de regimenten van Schlüsselburg en Ladoga, onder de bevelen van den Generaal *Malinowski* en *V.* het 11e. regiment jagers, het dorp Wola bestormende.
W. deze troepen dringen binnen het fort.
X. het grenadier regiment van Siberië van de andere zijde bestormende.
Y. de Generaal *Murawiew* neemt het dorp Rakowiec in.
Z. looze aanval van den Generaal *Strandmann*.

TWEDE DAG.

- a.* korps van den Generaal *Pahlen*, regs van den weg van Kalisch.
b. idem van den Generaal *Creutz*, regs en nabij eerstgenoemden.

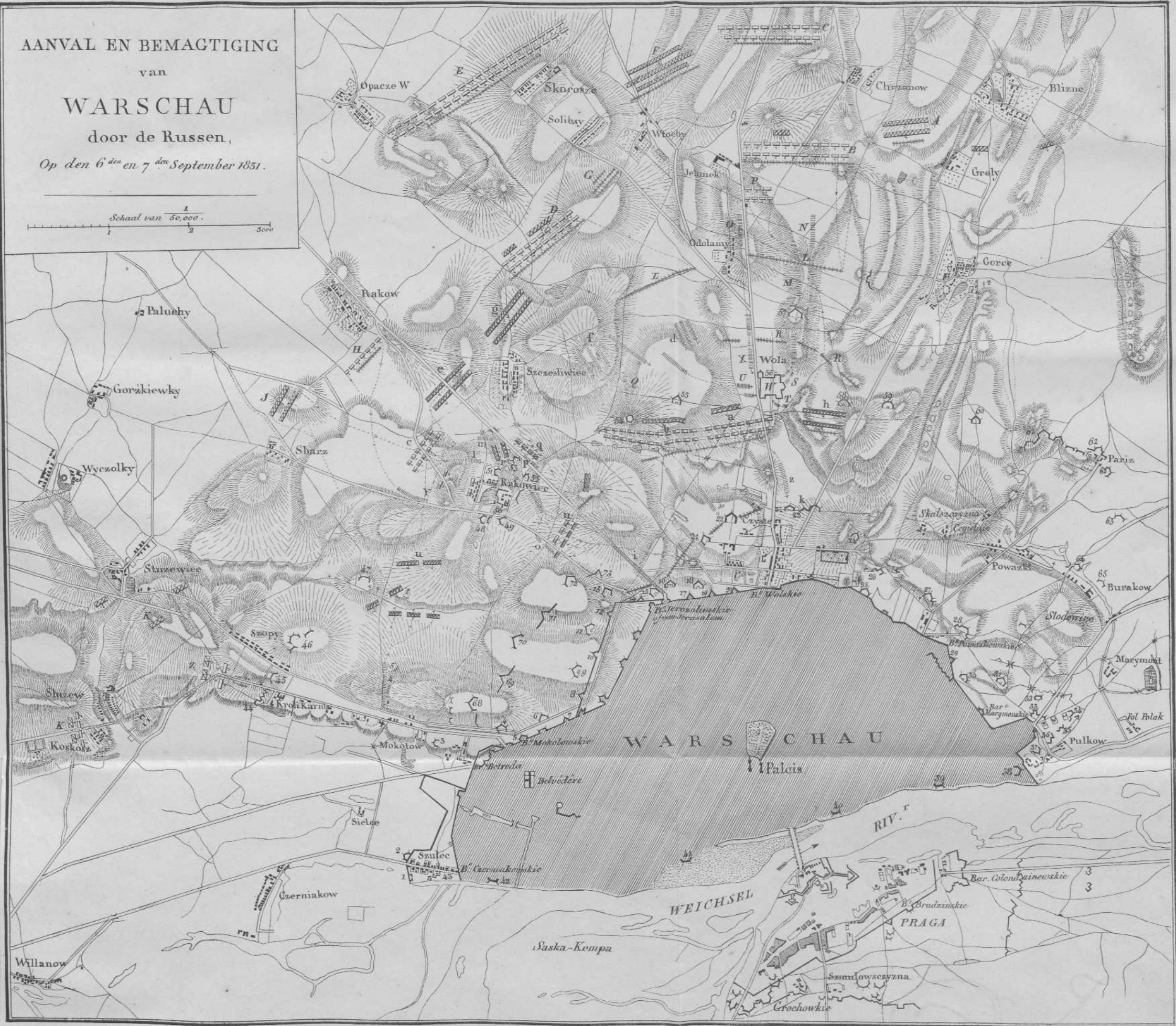
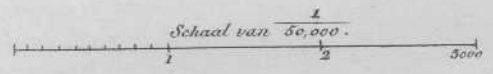
AANVAL EN BEMAGTIGING

van

WARSCHAU

door de Russen,

Op den 6^{den} en 7^{den} September 1831.

Faint, illegible cursive text, possibly a signature or stamp.

- c. detachement van den Generaal *Murawiew*, in en achter Rakowiec.
- d. korps van den Prins *Schachoffskoi*, achter Wola.
- e. formatie der kavallerie achter den regter vleugel.
- f. de infanterie der garde.
- g. de overige kavallerie achter het centrum.
- h. de kavallerie van den Prins *Chilkoff* op den regter vleugel.
- i. de Polen, door de Jeruzalemsche barrière een' uitval doende.
- kk. vijf batterijen, den toegang tot de voorstad Wola verdedigende.
- l. m. de Generaal *Murawiew* stelt zich, in twee kolonnen in beweging.
- n. het regiment van Lutzki door de Polen teruggedreven.
- o. het regiment van Samogitie komt het vorige te hulp.
- p. het regiment van Nieszwicz, met het vervolgen der opstandelingen bezig, wordt door
- q. de Poolsche ruitery omcینگeld en door
- r. de ligte kavallerie der garde ontzet.
- s. de kavallerie der opstandelingen tracht den regter vleugel van de russische stelling op den weg van Mokotow om te trekken; de
- t. ligte kavallerie der garde, ondersteund door
- u. de tweede brigade van de derde divisie kurassiers, drijft ze weder terug.
- v. de Generaal *Creutz* neemt stormenderhand de redoute N°. 22 in.
- z. de derde brigade van de eerste divisie grenadiers en de regimenten van Astracan en Suwarow veroveren de verschanzing N°. 23.

HET METALEN KRUIS.

TWEDE ARTIKEL.

Over dit, voor het Nederlandsche leger zoo belangrijk onderwerp sprekende, uitte *Spectator* in zijn n°. 4 het gevoelen, dat, naar zijn inzien, de uitreiking van dit onderscheidings-teeken, *gradueel* diende te geschieden, de redenen voor dit gevoelen opgevende. Wij beloofden daarbij ons te haasten in het mededeelen der maatregelen welke deswegen door de regering zoude genomen worden, en juist na den afdruk van het bovengemeld n^o. ontvingen wij eenige berigten, omtrent de eerste uitdeeling van dit in allen opzichten, zoo gedenkwaardig eere-teeken.

Bij eene circulaire aanschrijving van Z. Exc. den Luitenant-Generaal Directeur-Generaal van Oorlog, van den 2den Maart n°. 22, worden de hoofden der onderscheidene departementen bij het leger te velde, in kennis gebracht, met de voorloopige maatregelen, genomen ten opzichte der eerste uitgifte van het *Metalen Kruis*, maatregelen, welke door bovengenoemde Z. Exc. aan Z. M. den Koning zijn voorgelegd, en door Hoogstdezelfen zijn goedgekeurd.

Deze aanschrijving is van eenen zeer belangrijken inhoud, doch te uitvoerig om in haar geheel te worden medegedeeld; wij laten hieruit slechts de merkwaardigste punten volgen.

Even als wij in ons n°. 4 zinspeelden, betoogt Z. Exc. de Directeur-Generaal van oorlog vooraf de noodzakelijkheid, om de uitgifte van dit kruis, opvolgende te doen plaats hebben, en wel op dezelfde gronden als wij in het bedoeld artikel hadden aangevoerd. Tot dezen maatregel de goedkeuring van Z. M. verworven hebbende, vervolgt Z. Exc.:

» Deze beschikking (namelijk de bovenbedoelde koninklijke toestemming) stelt mij in staat, om aan de zaak nu al dadelijk voortgang te geven, en die, onafgebroken, tot aan den afloop toe, te doen voortzetten, hetgeen alle regthebbenden voorzeker gaarne zullen vernemen.

» Ik bedien mij van deze gelegenheid tot het geven van eenige voorschriften, welke te dezen opzichte nu en in het vervolg, met naauwkeurigheid zullen behooren te worden in acht genomen.

» De uitreiking der kruisen zal in de eerste plaats geschieden, aan de regthebbenden bij de land- en zeemagt, in of bij het Kasteel van Antwerpen gestationneerd.

» Die uitgifte is reeds als zeer aanstaande te beschouwen. Zijne Majesteit heeft echter verlangd, dat hij de onmogelijkheid om deze eere-teekenen zoo spoedig als men dit wenschte, gelijktijdig uit te geven, de aanspraak van alle belanghebbenden daarop zoude worden erkend en kenbaar gemaakt, door alle Generaals, Kommandanten van brigades, Opperbevelhebbers van vestingen en Bevelhebbers van de zeemagt, wier rangen met die der landmagt overeenstemmen, die op het onderscheidings-teeken aanspraak hebben, daarmede op het zelfde tijdstip te doen versieren, als regt hebbenden in of bij het Kasteel van Antwerpen. Hierdoor zal de uitgifte van het kruis bij elke Divisie, Brigade of bezetting gerekend worden, werkelijk te zijn begonnen; zoodanig, dat op de certificaten van alle regthebbenden bij eene divisie of bezetting de dagteekening zal worden gesteld, onder welke het kruis aan de Opperbevelhebbers door mij, als belast met de uitvoering van Zijner Majesteits besluit van den 12den September 1831, voor zoo veel de landmagt betreft, zal worden toegekend."

Daarop treed Z. Exc. in bepalingen omtrent de wijze van invulling der certificaten, die tot het dragen van het kruis regt geven, en schrijft verder voor, dat, uit hoofde der menigte en het groot oponthoud, hetwelk eene algemeene uitdeeling zoude veroorzaken, de uitgifte der kruisen in de kazerne of in de kantonementen *kompagnie's gewijze* zal moeten geschieden; doch dat daarop dadelijk eene groote parade zal gehouden worden, waarop aan de begiftigden eene dag-order, door den Directeur-Generaal van Oorlog, namens Zijne Majesteit te geven, zal worden bekend gemaakt.

De bedoelde aanschrijving vervolgt daarop aldus:

» De belanghebbenden zullen indachtig behooren te zijn, dat volgens Zijner Majesteits besluit, het lint nimmer alleen, maar altijd met het kruis zal moeten worden gedragen.

» *Buiten dienst* zal echter, en wel ingevolge speciale vergunning Zijner Majesteit, het dragen van het kruis en het lint, in eene verkleinden vorm, even zoo als zulks met andere onderscheidings-teekenen gebruikelijk is, worden toegelaten; mits dat beide volkomen overeenkomstig zijn aan het kruis en het lint, dat eerlang zal worden uitgegeven, en welke voorwerpen te dien aanzien als modellen moeten worden beschouwd.»

» De *voorzijde* van het kruis volgens Zijner Majesteits besluit, dat gedeelte zijnde, waarop de gekroonde VV geplaatst is, zal dienvolgens ook zichtbaar moeten zijn, en wel voor hen, aan wie het kruis voor vrijwillige dienst wordt geschonken, met het lint, voerende *Oranje en Groen*, en voor de overige met het lint, voerende *Blaauw en Oranje*.»

» Het eere-teeken moet voorts worden gedragen, zoo als het geschonken wordt, *wordende bij deze uitdrukkelijk verboden, om daaraan iets te doen, wat het uiterlijk aanzien daarvan zou kunnen veranderen.* Zij die zich daaraan mogten schuldig maken, zouden het ontvangen kruis moeten afleggen, tot dat zij zich op hunne kosten van een ander zullen hebben kunnen voorzien, waaromtrent in het algemeen nadere bepalingen zullen worden gemaakt, vermits de mogelijkheid bestaat, dat zoodanig kruis wordt verloren; wordende echter te dezen aanzien opgemerkt, dat zoo wel hij, die aan het uiterlijk aanzien van het kruis eenige verandering toebrengt, als hij, die hetzelfde mogt verliezen, daardoor verstoken wordt van het voorregt, om een onderscheidings-teeken te dragen, dat, van het bij Hasselt veroverd geschut vervaardigd, ook als zoodanig historisch gedenkwaardig is.

» In het algemeen vertrouwd ik, dat zij, die in het bezit van het kruis zullen worden gesteld, hetwelk door Zijne Majesteit zelve in eene aanschrijving aan mij, omtrent de uitgifte daarvan aan Hunne Koninklijke Hoogheden, een *eere-teeken* is genoemd geworden, dit ook als zoodanig zullen waarderen, en dat door hun gedrag daaraan zal worden beantwoord. Het zou te betreuren zijn, indien, al dadelijk na de uitgifte, eenige voorschriften zouden moeten worden gegeven, wegens de gevallen, ten gevolge van welke een onderscheidings-teeken, waaraan zoo vele herinneringen verknocht zijn, zou kunnen worden verbeurd. Het spreekt van zelve, dat Zijne Majesteit, die dit bewijs van aandenken heeft ingesteld, daaromtrent nadere verordeningen zou kunnen maken, behalve die, welke het natuurlijk gevolg zouden zijn van een onteerend vonnis; dan de hooge belangstelling, door Zijne Majesteit in de zaak betoond, *eene belangstelling, welke dezelve zoo overwaardig is, zal levendig in de gemoederen der militairen spreken, wier edel ongeduld om met het kruis versierd te worden, tot waarborg strekt van dien prijs, waarop zij het stellen en het zullen weten te bewaren.*»

Deze aanschrijving was geteekend

DE EERENS.

Het strekt *Spectator* tot een bijzonder genoegen, hierbij te kunnen doen opmerken, dat de eerste instelling van het *metaalen kruis*, zoo wel als de gevolgegeving aan het koninklijk besluit deswegen, door de hooge regering, en in het bijzonder

door Z. Exc. den Directeur-Generaal van oorlog, den Luitenant-Generaal DE EERENS, met die belangstelling wordt behartigd, als het gewigt dezer zaak medebrengt. De instelling zelve wordt daardoor toch met des te meer luister omgeven, en niet alleen tot een voorwerp van zoo vele roemrijke herinneringen gemaakt, maar zelfs tot een onzer grootste nationale gedenkstukken verheven, welke in vervolg van tijd, voor het nageslacht tot eenen magtigen hefboom ter opwekking van Vaderlands-liefde, trouw en volharding, in onze dierbaarste instellingen zullen strekken.

Zij, aan wie het kruis zelve zal worden uitgereikt, zullen echter na verloop van tijd uitsterven, en na vijftig of zestig jaren zal dit roemrijk onderscheidings-teeken waarschijnlijk op geen levende horst meer prijken. Het gedenkwaardige der instelling moet echter tot bij het laatste nageslacht, in dankbaar aandenken bewaard blijven, tot welks einde de hooge regering veel zal kunnen bijdragen door de instelling van een *een, twee, vijf of tienjarig feest*, ter herdenking aan den dag, waarop Zijne Majesteit het besluit der instelling van dit hooggeacht *eere-teeken* nam. Feesten, waarbij men zich als het ware zou zien terug voeren tot die roemrijke dagen onzer geschiedenis, waarin de dankbaarheid der natie jegens den Vorst, en wederkeerig de erkentelijkheid van den Vorst jegens zijn volk, als om strijd wedijverden, wie het schoonste voorbeeld daarvan zou leveren.

NIETS OVER DE PERCUSSIE-WAPENEN,

EN BIJZONDER OVER GEDANE PROEVEN MET PERCUSSIE-GEWEREN.

De doelmatige verbeteringen, welke de jagt-geweren door de aanbrenging van percussie-toestellen of sloten hebben ondergaan, en de voordeelen, die hieruit voor de jagt-liefhebbers zijn ontsproten, hebben sedert eenen geruimen tijd de aandacht en belangstelling van onderscheidene kundige militairen bezig gehouden, om dit nieuw ontvlammings-stelsel op de oorlogs-vuurwapenen toe te passen. Deze belangstelling is ook door verschillende regeringen onderhouden en aangemoedigd, en in de meeste staten van Duitschland, Frankrijk, Engeland en de Nederlanden, heeft men tot dat einde proeven genomen, welke voorloopig zich tot het grof geschut bepaald hebben.

In gene der eerste bovengenoemde landen, heeft men echter zulke goede uitkomsten verkregen, als bij ons, alwaar het percussie-stelsel zeer doelmatig, en nu onlangs met zulke voordeelige uitkomsten beproefd, bij het veldgeschut is aangebragt en algemeen aangenomen.

De ondervinding, in de beide laatst verlopen jaren opgedaan, heeft de overtuigendste bewijzen geleverd, dat deze nieuwe ontvlammings-wijze verre weg boven de

oude ontstekings-manier te verkiezen is, en dank zij de gebeurtenissen, waarin ons Vaderland zoo ongelukkig gewikkeld is geworden, dat wij derzelve voordeelen zoo proefondervindelijk hebben kunnen zien, om de menigte tegenbedenkingen te doen ophouden, welke bij ons te lande altijd zoo ruimschoots, door de menigvuldige tegenstrevers van elke nieuwe verbetering of voordeeliger inrigting, worden ingebracht.

De eer der uitvinding van een zeer doelmatig en voor den oorlog geschikt percussie-toestel, voor het veldgeschut, kunnen wij ons met regt toeëigenen; dewijl slechts twee jaren vroeger de tot onderzoek daartoe benoemde commissie in Frankrijk, als ook in Duitschland en Engeland, de invoering van dit stelsel op het veldgeschut, voor onmogelijk beschouwd hebben, en hetzelfde, in Engeland en Oostenrijk, alleen voor het scheepsgeschut is verklaard van toepassing te zijn. Men heeft in het hertogdom Nassau en in het koninkrijk Hanover, wel eenige proeven daaromtrent genomen, doch deze kunnen ons de eer der uitvinding niet betwisten; dewijl, in het eerstgenoemde rijk, de gedane proefnemingen een uitvloeisel van de bij ons reeds genomene waren, en de beproefde toestellen, in het laatstgenoemde land, zeer vele onaannemelijkheden voor den oorlog in zich bevatten.

Even zoo als het met vele zaken bij ons te lande plaats heeft, waren weinige militairen van het leger met de ware toedragt dezer zaak bekend, en velen, waaronder *Spectator* zich ook kan noemen, verkeerden, nog korten tijd geleden, in de dwaling, dat de aanbrengring van deze ontstekings-wijze de navolging eener vreemde uitvinding was. Weinige, en dan nog slechts alleen Artillerie officieren, die in de gelegenheid waren geweest, deze inrigting van nabij te zien, konden *Spectator* met dit stelsel en de trapswijze aangebrachte verbeteringen, en met den uitvinder daarvan (1) bekend maken. Dit toch is hoogst te verwonderen bij een gouvernement, dat elke nieuwe verbetering, elke poging tot het algemeen welzijn, zoo zeer naar waarde weet te schatten en aan te moedigen, dat het, zeggen wij, over vele dergelijke zaken het stilzwijgen bewaart. Misschien bestaan hiervoor gewichtige redenen, die ons onbekend zijn, en wij zullen derhalve ook niet verder ons gevoelen over dit stilzwijgen uiten; om, zoo veel in ons vermogen is, een gedeelte der taak, tot verbreiding van het nuttige en wetenswaardige in het militaire wezen, op ons te nemen.

Hoewel men, in de toepassing van het percussie-stelsel op het grof geschut in naburige rijken, niet gelukkig geslaagd is, heeft men dáár evenwel den moed niet op-

gegeven, om proeven te doen nemen met het klein geweer. In Pruisen, Frankrijk en Hanover, heeft men zich daarmede sedert twee jaren, onafgebroken bezig gehouden, en volgens de onderscheidene berigten, die wij daaromtrent hebben kunnen inwinnen, zijn de uitgevoerde proefnemingen, in het laatstgenoemde land, het stelselmatigst van allen ondernomen. Het berigt daarvan, te vinden in het *Hanoversches militairisches Journal 1stes Heft 1831* (1), door den Kapitein *Hanbury*, vonden wij in alle deelen belangrijk. Hetzelve is insgelijks overgenomen in den Franschen *Spectateur Militaire* van Januarij jl., en daarin, doch slechts oppervlakkig, door den Generaal *de Carreman* beoordeeld. Met een kort uittreksel van dit verslag, gelooven wij onzen lezers geene ondiensdienst te doen.

Het is nu bijna twee jaren geleden, dat men bij de koninklijke Hanoversche armee proeven heeft genomen, omtrent de voor- of nadeelen der percussie-geweren, en omtrent de mogelijkheid, om dezelve bij het leger in te voeren. Daartoe waren, aan elk regiment Infanterie, veertig percussie-geweren uitgereikt, en twaalf commissiën benoemd, elk van drie of vier officieren, tot leiding dezer proeven bestemd.

Het onderwerp dezer nasporingen was: te beproeven of de percussie-geweren aan alle vereischten van de dienst te velde voldeden; bij het gebruiken derzelve, een gelijk aantal dezer geweren, onder dezelfde omstandigheden, te vergelijken met de gewone munitie-geweren, waartoe de beste soort van Engelsch model gekozen werden; de gedane opmerkingen over het weigeren of niet vuurvatten, en den invloed, welken de regen gedurende de proeven zelve, of door de geweren daaraan in rust bloot te stellen, op dezelve uitoefende, te verzamelen, en om den toestand der sloten, na een buitengewoon gebruik, te onderzoeken. Om meer bijzonder het weigeren of het niet vuurvatten der ladingen door den regen te kunnen nagaan, had men voorgeschreven: bij zeer regenachtig weder, en bij herhaling met een zeker aantal geweren van beide soorten, zestig achtereenvolgende schoten te doen; alsook de uitkomsten, door de sloten met water te begieten en door het nat maken der patronen, te beproeven.

Om de tegenstandbieding der sloten te beoordeelen, werd er aan elk regiment voorgeschreven, met ieder der twee geweren van elke soort, vijfhonderd schoten te doen, te weten: telkens en achtereenvolgend honderd schoten, met een tusschentijd van twee dagen, zonder het geweer schoon te maken of te zuiveren, om dezelve

(1) De Kolonel Inspecteur *List*.

(1) Dit *1stes Heft* van 1831, is eerst in het laatst van het jaar 1831 verschenen.

daarna uit één te nemen en te onderzoeken. Bij iedere reeks van achtereenvolgende proeven, bleef een der geweren geladen, het tweede ontladen. Men wilde ook de uitwerking van den regen op deze wapenen, onder alle omstandigheden, beproeven, zoowel bij het vuren als door het blootstellen derzelve aan den regen, geladen of niet geladen, en met of zonder percussie-hoedjes (*capsules*).

Ingevolge deze voorschriften, begonnen de twaalf benoemde commissiën in de maanden Maart en April van het jaar 1829, de bedoelde proeven, en wel gedurende een aanhoudend slecht en regenachtig weder.

Gewoonlijk deed men achtereenvolgend zestig schoten met vijf geweren van elk soort, zonder dezelve schoon te maken; men zuiverde alleenlijk het schoorsteentje met den vinger, vóór dat men er het percussie-hoedje op plaatste; het zundgat werd dan alleen met de ruimaald doorgestoken, wanneer het hoedje het vuur aan de lading niet had medegedeeld. Bij de gewone munitie-geweren vergenoegde men zich, met den vuursteen scherp te houden en de pan voor overgroote vochtigheid te bewaren.

Deze eerste proeven gaven de gewigtige uitkomst, dat de percussie-geweren, onder de boven aangeduide omstandigheden, op de 290 schoten, slechts ééne weigering of niet vuurvating; terwijl de gewone munitie-geweren, op de 15 schoten, mogelijk ééne weigering opleverden. Zoodat de verhouding tusschen beide soorten stond, als 1 : 20.

Zoo deze proeven onder gunstiger omstandigheden en bij droog weder waren ondernomen, dan zoude voorzeker deze verhouding min ongunstig voor de gewone geweren zijn uitgevallen; des niet te min bewezen dezelve nu, dat de percussie-geweren onder de ongunstigste omstandigheden, slechts ééne weigering op de 290 schoten gaven.

Gedurende deze onderzoekingen had men bij de percussie-geweren opgemerkt, dat de warmte van den voortgebragten vuurstraal met zulk eene hevigheid op de binnenvlakten van de geweerloop werkten, dat zij het grootste gedeelte der waterdampen, die zich bij het ontbranden der lading gewoonlijk vormen, deden verdwijnen; waaraan men het dan ook toeschreef, dat deze geweren bij het achtereenvolgend en snel vuren minder dan de gewone munitie-geweren weigerden. (1)

(1) De percussie-hoedjes, waarvan men zich bij die proeven bediende, waren aan den open kant van eenen rand voorzien; zoodat de manschappen dezelve gemakkelijk vatten en, zonder er naar te zien, op het schoorsteentje plaatsen konden.

Deze proeven herhaalde men bij gelegenheid van een stortregen, die de manschappen in weinige oogenblikken doornat maakte, en waarbij men een uur lang met de percussie-geweren vuurde. Slechts een derzelve weigerde, en bij het onderzoek bleek het nog, dat dit geweer niet behoorlijk geladen was. Na het zevende schot konde men, bij deze proef met de gewone munitie-geweren, niet meer vuren.

Vervolgens beproefde men, een zeker aantal patronen, gedurende eenige dagen in eenen vochtigen kelder te bewaren, met ze te bevochtigen en in vochtig vloeipapier te wikkelen; ook daarbij bleef het voordeel aan de zijde der percussie-geweren.

Men onderzocht insgelijks, welke uitwerking het snel achtereenvolgend vuren, zonder dezelve schoon te maken, op beide soorten der geweren uitoefende.

Ieder der twaalf benoemde commissiën bezigde daartoe twee percussie- en twee gewone munitie-geweren, en deed daarmede 500 schoten, te weten 100 schoten telkens, zonder dezelve te doen zuiveren.

Onder bovenbedoelde omstandigheden telde men, bij de percussie-geweren, op de 786 schoten, slechts ééne weigering; terwijl men bij de gewone geweren eene weigering op de 12 schoten waarnam, zoo dat de verhouding van de eerste tot de tweede stond, als 1 : 65.

(Het vervolg hierna.)

Uerscheidenheden.

Bij een Koninklijk besluit van het einde des vorigen jaars, is in Frankrijk de oprigting van eene compagnie *Veteranen van Genie-troepen* bepaald. Deze compagnie zal zamengesteld zijn als volgt: 1 eerste en 1 tweede Kapitein; 1 eerste en 1 tweede Luitenant; 1 Sergeant-majoor; 6 Sergeanten; 1 fourier; 12 Korporaals; 112 Veteranen en 2 Tamboers, te zamen 138 man, behalve nog 4 zoogenaamde *enfants de troupe*. Deze compagnie wordt in Metz opgerigt en is bestemd om, naar gelang der behoeften van de Genie-dienst, in de vesting gebruikt te worden.

BRIEFWISSELING.

Wij hebben ontvangen, van een onbekende hand, eenige aanmerkingen op de noot, voorkomende in ons N°. 4 blz. 26; betrekkelijk de bevorderingen bij het wapen der zware en ligte kavallerie. Daar teregtwijzingen ons altijd aangenaam zijn, doch plaatsgebrek ons belet, dezelve reeds in dit nummer op te nemen, zoo betuigen wij hierbij slechts voorloopig onzen dank aan den geëerden toezender dezer toelichtingen, zullende wij van dezelve in een volgend nummer gebruik maken.